כּוֹכָבִים, וְכַיּוֹצֵא בָּהֶם מִבָּתֵּי שַׁמָּשֵׁיהֶם, (ז) [ז] (כו) מֻתָּר לִטֹּל מִשָּׁם לוּלָב אוֹ שְׁאָר מִינִים (כז) * לְמִצְוָה. (וַאֲפִלּוּ הָאִילָן נָטוּעַ לִפְנֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, (כח) כָּל זְמַן שֶׁאֵין (ח) עוֹבְדִין הָאִילָן) (רבינו ירוחם נתיב ח׳ חלק ג׳): ה (כט) כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמַרְנוּ (ל) שֶׁהֵם פְּסוּלִין ׳מִפְּנֵי מוּמִין שֶׁבֵּאַרְנוּ, אוֹ * ᶜמִפְּנֵי גֶּזֶל וּגְנֵבָה, בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן בִּלְבַד, אֲבָל בִּשְׁאָר יָמִים (לא) הַכֹּל כָּשֵׁר. הַגָּהּ: (לב) וְיֵשׁ פּוֹסְלִין בְּגָזוּל כָּל שִׁבְעָה יָמִים, וְהָכִי נָהוּג. אֲבָל שָׁאוּל יוֹצֵא בּוֹ (טור והמגיד (פ״ח ה״א) בשם פוסקים), וּמֻתָּר (ט) לִטֹּל לוּלָב שֶׁל חֲבֵרוֹ בְּלֹא דַּעַת

י רַמְבַּ״ם שָׁם (ה״ט) מֵהָא דְּרַבִּי חֲנִינָא מְטַבֵּל בָּהּ (לו:).
כ מֵהָא דְּצִיַּנְתִּי לְעֵיל סָעִיף ב׳ (אות ו).

בְּאֵר הֵיטֵב

ד (ז) מֻתָּר. וּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ אֲחֵרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם יָפִים כָּזֶה יִקַּח אֲחֵרִים. סֵפֶר חֲסִידִים סִימָן תל״ח לְעִנְיַן עֲרָבָה עַיֵּן שָׁם. וְאֶתְרוֹג הַמֻּרְכָּב מִלִּימוֹנִ״י וְאֶתְרוֹג פָּסוּל. וְיֵשׁ שְׁלֹשָׁה סִימָנִים: הָאֶחָד, הַמֻּרְכָּב חֵלֶק וּלְאֶתְרוֹג בְּלִיטוֹת קְטַנּוֹת בְּכָל גּוּפָהּ וְגֹבַהּ לָהֶם. הַשֵּׁנִי, הַמֻּרְכָּב הָעֹקֶץ בּוֹלֵט וְעֹקֶץ הָאֶתְרוֹג שׁוֹקֵעַ. הַשְּׁלִישִׁי הוּא, כִּי תּוֹךְ הַמֻּרְכָּב דְּהַיְינוּ הַמּוֹץ רָחָב וְהַמֹּהַל שֶׁלּוֹ רַב וְהַקְּלִפָּה הַתִּיכוֹנָה קְצָרָה, וּבְאֶתְרוֹג הוּא לְהֵפֶךְ כִּי הַקְּלִפָּה רְחָבָה וְהַתּוֹךְ קָצָר וְהוּא כִּמְעַט יָבֵשׁ, וְסִימָנִים אֵלּוּ מֻבְהָקִים, תְּשׁוּבַת רַמָ״א סִימָן קכ״ו. וּבְעוֹלַת שַׁבָּת (ריש סי׳ תרמח) כָּתַב עוֹד סִימָן שֶׁהָאֶתְרוֹג הַגַּרְעִין זָקוּף לְאֹרֶךְ הָאֶתְרוֹג וּבְמֻרְכָּב הַגַּרְעִין מֻשְׁכָּב לְרֹחַב הָאֶתְרוֹג עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן תְּשׁוּבַת הַבַּ״ח סִימָן קל״ה דִּמְסֻפָּק אִם יְבָרֵךְ עָלָיו מִיּוֹם שֵׁנִי וְאֵילֶךְ, וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת שַׁעַר אֶפְרַיִם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים (סי׳ לה): (ח) עוֹבְדִין. נִרְאֶה לִי דְּאַף אִם עוֹבְדִין לְאִילָן אֵין פְּסוּל אֶלָּא בְּאוֹתָן פֵּרוֹת שֶׁיֶּשְׁנָן בְּאוֹתוֹ שָׁעָה שֶׁעוֹבְדִין אוֹתוֹ, אֲבָל מַה שֶּׁגָּדֵל אַחַר כָּךְ לֹא נֶאֱסָר, ט״ז (סק״ה) עַיֵּן שָׁם: ה (ט) לִטֹּל. אֲבָל אָסוּר לִקַּח מִבֵּיתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ אִיפְּכָא, עַיֵּן סִימָן י״ד סָעִיף ד׳. מָגֵן אַבְרָהָם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִתְּשׁוּבָה הַהִיא הֶעְתִּיק בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ (פ״ח ה״ב) שֶׁהָיָה לְפָנָיו הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת בִּכְתָב עַיֵּן שָׁם: ד [ז] מֻתָּר. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת (ח״ב) סִימָן קע״ג שֶׁכָּתַב כֵּיוָן דִּלְאֶתְרוֹג מֻרְכָּב יֵשׁ לוֹ טַעַם וְרֵיחַ כְּאֶתְרוֹג מַמָּשׁ בְּלִי שׁוּם שִׁנּוּי, הַסּוֹמֵךְ עַל רִאשׁוֹנִים (שֶׁהֵבִיא הָרַמָ״א בִּתְשׁוּבָה סִימָן קי״ז שֶׁכָּתַב וְלֹא אוֹצִיא לַעַז עַל הָרִאשׁוֹנִים שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ עַל אֶתְרוֹג כָּזֶה בִּמְקוֹם הַדְּחָק) וּמְבָרֵךְ עָלָיו יָצָא בְּדִיעֲבַד, דְּלֹא כַּלְּבוּשׁ שֶׁכָּתַב שֶׁהֵם פְּסוּלִים מִדְּאוֹרַיְיתָא, וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת בַּ״ח סִימָן קל״ה וּבְשׁוּ״ת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א׳ סִימָן ל״ו. וּבְסִפְרֵי שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן נ״ו הָאֲרַכְתִּי בְּעִנְיָן זֶה וְהֵבֵאתִי שָׁם דִּבְרֵי מַהֲרַ״מ אַלְשֵׁיךְ בִּתְשׁוּבָה (סי׳ קי) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים וּתְשׁוּבוֹת הַמְּדַבְּרִים בְּעִנְיָן זֶה וְנָשָׂאתִי וְנָתַתִּי בְּדִבְרֵיהֶם בְּאֹרֶךְ וּבְרֹחַב בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרֵךְ וְהֶעֱלֵיתִי דְּאוֹתָן הָאֶתְרוֹגִים שֶׁמְּבִיאִים עַתָּה מֵאִי קוֹרְפ״וּ וְהֵם מְהֻדָּרִים בְּיוֹתֵר אֵין לָחוּשׁ לָהֶם מֵחֲשַׁשׁ מֻרְכָּב, לְפִי מַה שֶּׁהוּעַד לְפָנַי שֶׁאֵין הָאִילָנוֹת שָׁם מֻרְכָּבִים מַמָּשׁ דְּהַיְינוּ שֶׁהָאִילָן שֶׁל לִימוֹ״ן אוֹ מְרַאנְ״ץ וּבְתוֹכוֹ הֻרְכַּב יִחוּר מֵאִילָן אֶתְרוֹג רַק כָּל אִילָן הָאֶתְרוֹג אֶחָד הוּא, רַק הַחֲשָׁשׁ הוּא שֶׁמָּא גִּדּוּל הָאִילָנוֹת עַתָּה מִיִּחוּרִים שֶׁלָּקְחוּ מִמֻּרְכָּבִים זֶה כַּבִּיר, וּבָזֶה לֹא שַׁיָּךְ טַעַם הַלְּבוּשׁ שֶׁנֶּעֶבְדָה בּוֹ עֲבֵרָה לְפִי שֶׁאֵין עֲבֵרָה בִּנְטִיעָה זוֹ שֶׁמִּן הַדִּין מֻתָּר לִקַּח יִחוּר מִן הַמֻּרְכָּב לִטַּע בְּמָקוֹם אַחֵר, גַּם הֲרִימוֹתִי יָדִי עַל שְׁאָר הַטְּעָמִים שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר בְּמֻרְכָּב דְּלָא שַׁיְיכִי בְּנִדּוֹן דִּידָן. וְסִיּוּמָא דִּפְסָקָא הוּא שֶׁהָאֶתְרוֹגִים הַבָּאִים בִּזְמַנֵּנוּ מֵאִי קוֹרְפ״וּ אוֹ מִמָּקוֹם אַחֵר הַיָּדוּעַ לָנוּ שֶׁהוּא מִמְּקוֹמוֹת שֶׁבַּעֲלֵי גִּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים מְגַדְּלִים אֶתְרוֹגִים לִמְכֹּר כּוּ׳ וּמִכָּל שֶׁכֵּן בָּאֶתְרוֹגִים שֶׁמְּבִיאִים לְכָאן שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין בָּהֶם הַרְכָּבַת מִין פְּרִי אַחֵר עַתָּה רַק גּוּף הָאִילָן הוּא אִילָן אֶתְרוֹג בְּלִי שׁוּם גִּדּוּל פְּרִי אַחֵר, אַף שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁנִּלְקְחוּ הַיִּחוּרִים שֶׁנַּעֲשׂוּ הָאִילָנוֹת מֵהֶם

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

עִנְיָן מִמְּשָׁרְתֵי הָעַכּוּ״ם: (כו) מֻתָּר לִטֹּל מִשָּׁם וְכוּ׳. הִנֵּה לְפִי הַמְּבֹאָר בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קמ״ג סָעִיף ג׳ וּבְשַׁ״ך (סק״ה) וְעַטֶּרֶת זְקֵנִים שָׁם אֵין מֻתָּר לִטֹּל מֵהֶם כִּי אִם כְּשֶׁהוּא (כא) בְּחִנָּם, (כג) וְלֹא בְּשָׂכָר אֲפִלּוּ אִם הַמָּעוֹת נוֹטְלִין הַכֹּהֲנִים לְעַצְמָן וְלֹא לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים. וְאֶפְשָׁר דְּשָׁם מַיְרֵי שֶׁמִּתְחִלָּה נָדְבוּ הַגִּנָּה לְשֵׁם עֲבוֹדָה זָרָה וְהַפֵּרוֹת יִהְיוּ שַׁיָּכִים לִמְשַׁמְּשֶׁיהָ, לְהָכֵי אָסוּר לְהַנּוֹת לִמְשַׁמְּשֶׁיהָ. וְהָכָא מַיְרֵי שֶׁהַגִּנָּה לֹא נָדְבוּ מֵעוֹלָם לְשֵׁם עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים. וּלְדַעַת רַמָ״א שָׁם בַּהַגָּ״ה בְּכָל גַּוְנֵי יֵשׁ לְהָקֵל אִם הַגִּנָּה אֵינָהּ עוֹמֶדֶת בַּחֲצַר הָעֲבוֹדָה זָרָה וְהַמָּעוֹת מַגִּיעַ רַק לְהַכֹּהֲנִים וְלֹא לְצָרְכֵי עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים עַיֵּן שָׁם: (כז) לְמִצְוָה. וּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ אֲחֵרִים אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן יָפִין כְּזוֹ, יִקַּח אֲחֵרִים [סֵפֶר חֲסִידִים (סי׳ תלח)]. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה למצוה): (כח) כָּל זְמַן שֶׁאֵין עוֹבְדִין הָאִילָן. אֲבָל מִשֶּׁהִתְחִילוּ לְעָבְדוֹ, אוֹתָן הַלּוּלָבִין וְהַפֵּרוֹת (כג) שֶׁנִּמְצְאוּ אָז עַל הָאִילָן אֲסוּרִין (כד) לְכַתְּחִלָּה לְגָבֹהַּ דְּמָאִיס, וְהַגִּדּוּלִין שֶׁיָּצְאוּ אַחַר כָּךְ אֲסוּרִין אַף לְהֶדְיוֹט, כַּמְּבֹאָר בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן קמ״ה סָעִיף א׳. (כה) וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם קָצַץ הָעַכּוּ״ם אַחַר כָּךְ וְנָתַן לַיִּשְׂרָאֵל שָׁרִי (כו) מִטַּעַם בִּטּוּל, וְאַף לְגָבֹהַּ שָׁרִי, וְלֹא מִקְרֵי מָאִיס מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁתַּנָּה שִׁנּוּי גָּדוֹל, דְּבִשְׁעַת עֲבוֹדָה לֹא הָיָה הָאֶתְרוֹג וְלוּלָבִין וְגָדְלוּ אַחֲרֵי כֵּן: ה (כט) כָּל אֵלּוּ וְכוּ׳. הוּא לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם (פ״ח ה״ט) וְסָתַם הַמְּחַבֵּר לְדִינָא כְּמוֹתוֹ, וְדַעַת הָרַמָ״א בָּזֶה יְבֹאַר לְקַמֵּיהּ: (ל) שֶׁהֵם פְּסוּלִים מִפְּנֵי מוּמִין וְכוּ׳. דַּע דְּיֵשׁ בָּהֶן (כז) שֶׁהֵם פְּסוּלִים מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ הָדָר וְיֵשׁ מִשּׁוּם שֶׁהֵם בִּכְלָל חָסֵר, וְדַעַת הָרַמְבַּ״ם בְּכֻלָּם לְהַכְשִׁיר מִיּוֹם רִאשׁוֹן וְאֵילֶךְ, וְדַעַת שְׁאָרֵי פּוֹסְקִים יְבֹאַר לְקַמֵּיהּ (ס״ק לה). וּמַה שֶּׁכָּתַב מִפְּנֵי גֶּזֶל וּגְנֵבָה בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן וְכוּ׳ טַעְמוֹ כֵּיוָן דְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי הוּא דְּרַבָּנָן מֻתָּר הַגָּזוּל, אַף עַל גַּב דְּהָוֵי מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה. וְקָשֶׁה דִּבְסָעִיף א׳ קָאָמַר דְּלֹא נִפְסָל גָּנוּב וְגָזוּל אֶלָּא לְגַנָּב וּלְגַזְלָן עַצְמוֹ, וּמוּכָח שָׁם דַּאֲפִלּוּ בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי, וְתֵרֵץ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טו) דְּהָתָם רַק לְעִנְיָן לְכַתְּחִלָּה, וְהָכָא מַיְרֵי לְעִנְיָן עֶצֶם הַדִּין דִּבְדִיעֲבַד יוֹצֵא בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי אַף בְּגָזוּל, אֲבָל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן לְכֻלֵּי עָלְמָא לֹא, דְּבָעִינַן לָכֶם. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה מפני): (לא) הַכֹּל כָּשֵׁר. וּמִכָּל מָקוֹם לְעִנְיָן בְּרָכָה בְּגָנוּב וְגָזוּל (כח) גַּם לְדַעַת הָרַמְבַּ״ם אֵין לְבָרֵךְ, דְּ׳בוֹצֵעַ בֵּרֵךְ נִאֵץ ה׳׳ (תהלים י ג): (לב) וְיֵשׁ פּוֹסְלִין וְכוּ׳.

בֵּאוּר הֲלָכָה

דִּלְצֹרֶךְ עַצְמָן נְטָעוּהוּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָתָם לֹא מַיְרֵי רַק לְעִנְיָן עֶצֶם הַדִּין אִם הוּא בִּכְלַל נוֹי עַכּוּ״ם, וְנָפְקָא מִינַּהּ דְּאָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לִקְצֹץ בְּעַצְמוֹ:

* לְמִצְוָה. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק כז) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַסֵּפֶר חֲסִידִים דְּמִכָּל מָקוֹם אִם יֵשׁ אֲחֵרִים יִקַּח הָאֲחֵרִים. וְהִנֵּה בִּפְרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יד) כָּתַב דְּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לוֹמַר גִּנּוֹת עוֹבְדֵי עַכּוּ״ם שֶׁבַּחוּץ מֻתָּר לִטֹּל אֶתְרוֹג אַף שֶׁמְּיֻחָד לָהֶם, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּדְבָרָיו יִהְיוּ שַׁיָּכִים רַק לַתֵּרוּץ הָרִאשׁוֹן שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה (ד״ה גנות) דְּהַמְחַבֵּר מַיְרֵי אַף בְּעוֹמְדִין בְּחָצֵר שֶׁל הָעֲבוֹדָה זָרָה וְרַק דְּלֹא נְדָבוּהוּ לְשֵׁם הָעֲבוֹדַת גִּלּוּלִים, וְלָזֶה כָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים דִּבְהִצְטָרֵף לָזֶה מַה שֶּׁעוֹמְדִין בְּחוּץ לֶחָצֵר לֹא מַיְרֵי הַסֵּפֶר חֲסִידִים, אֲבָל לְדַעַת הָרַמָ״א שָׁם מַיְרֵי דִּינָא דִּידָן אַף הֵיכָא דְּנָדְבוּ הַגִּנָּה לְשֵׁם עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים וַאֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר מִשּׁוּם דְּמַיְרֵי דְּעוֹמְדִין חוּץ לֶחָצֵר, וַאֲפִלּוּ הָכִי הֵבִיא בְּמָגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים דְּטוֹב יוֹתֵר לִקַּח אֲחֵרִים. הַיּוֹצֵא לְדִינָא הֵיכָא דְּלֹא נָדְבוּ הַגִּנָּה לְשֵׁם עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים וְגַם עוֹמְדִין מִחוּץ לַחֲצַר הָעַכּוּ״ם אֵין לְהַקְפִּיד עַל זֶה:

ה * מִפְּנֵי גֶּזֶל וּגְנֵבָה וְכוּ׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ל) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ וְקָשֶׁה דִּבְסָעִיף א׳ קָאָמַר וְכוּ׳ וְתֵרֵץ הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְכוּ׳, וּבְמַטֵּה יְהוּדָא (סק״א) כָּתַב וְלֵיתָא לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי, דְּהָא בְּסָעִיף א׳ הִזְכִּיר לְשׁוֹן פְּסוּל וּמַשְׁמָעוּת פְּסוּל הוּא אֲפִלּוּ דִּיעֲבַד, וְיוֹתֵר צָרִיךְ לוֹמַר דְּהַךְ דְּגָזֶל וּגְנֵבָה בְּאַשְׁגָּרַת לִשְׁנָא נָקֵט הַבֵּית יוֹסֵף וּכְדִי נַסְבָהּ, וְתָפַס לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם זַ״ל כְּצוּרָתוֹ, וְעִקָּרוֹ הוּא מִשּׁוּם הַחִלּוּק דִּמְחַלֵּק בֵּין פְּסוּלֵי

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ד (כא) וּלְדַעַת הַטַּ״ז שָׁם (סק״ה) אֲפִלּוּ בְּהַחְזָקַת טוֹבָה בְּעָלְמָא אָסוּר עַיֵּן שָׁם: (כג) וְאֵין קֻשְׁיָתִי עַל דַּעַת הָאָרְחוֹת חַיִּים (סי׳ ח) שֶׁמִּמֶּנּוּ מְקוֹר הַדִּין הַזֶּה, שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהוּא סָבַר כְּרַבֵּנוּ תָּם (ע״ז מד: ד״ה נהנין) הַמּוּבָא שָׁם בְּהַגָּ״ה, וְהָכָא מַיְרֵי שֶׁאֵין הַגִּנָּה בַּחֲצַר הָעֲבוֹדָה זָרָה. אָכֵן קֻשְׁיָתִי הוּא רַק לְהַמְחַבֵּר דְּסָתַם שָׁם לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא כְּרַבֵּנוּ תָּם וְהָכָא סָתַם לְהָקֵל, וְאֵין לְתָרֵץ דְּהָכָא מַיְרֵי שֶׁאִם לֹא יִקְנֶה הַיִּשְׂרָאֵל יִקְנוּ אֲחֵרִים וְנִמְצָא שֶׁאֵין מְהַנֶּה לָהֶם כְּלָל, זֶה הָיָה שַׁיָּךְ רַק בְּאֶתְרוֹגִים וַהֲדַסִּים וְלֹא בְּלוּלָבִין: (כג) טַ״ז (סק״ה) וּלְבוּשֵׁי שְׂרָד וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (כד) שָׁם: (כה) פְּרִי מְגָדִים בְּבֵאוּר דִּבְרֵי הַטַּ״ז (שם): (כו) וְזֶה מְבֹאָר בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ח ח״ג) הַמּוּבָא בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב) עַיֵּן שָׁם. אָכֵן מַה שֶּׁחִדֵּשׁ הַטַּ״ז (שם) דְּזֶה מִקְרֵי שִׁנּוּי הוּא דָּבָר חָדָשׁ שֶׁאֵין מוּבָא בְּפוֹסְקִים אֲחֵרִים: ה (כז) הַגְּרָ״א: (כח) נְהַר שָׁלוֹם (סק״ד) וּפְרִי מְגָדִים (משׁ״ז סק״ו). וּלְפִי זֶה לְדַעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַמּוּבָא בְּהַגָּ״ה אֵינוֹ יוֹצֵא בּוֹ מֵעֶצֶם הַדִּין מִשּׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה דִּסְבִירָא לֵיהּ כְּרַבִּי יוֹחָנָן [וְכֵן מוּכָח בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה הָאָרֹךְ (אות ב) וּבְבֵאוּר הַגְּרָ״א], וְעַל כֵּן אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אִם נָטַל לוּלָב הַגָּזוּל מְחֻיָּב לִטֹּל אַחַר שֶׁאֵינוֹ גָּזוּל וְגַם לְבָרֵךְ עָלָיו, אֲבָל לַדֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה כְּשֶׁנּוֹטֵל אַחַר אָסוּר לוֹ לְבָרֵךְ דִּכְבָר יָצָא מִדִּינָא בְּפַעַם רִאשׁוֹן. וּלְדִינָא צָרִיךְ עִיּוּן, וְסָפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל [פְּרִי מְגָדִים (שם)]:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

חֲבֵרוֹ, (לג) בִּשְׁאָר יָמִים, (לד) דְּנִיחָא לֵיהּ לְאִינִשׁ לְמֶעְבַּד מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ, וְהָוֵי כְּשָׁאוּל (תרומת הדשן סימן ק׳ ופסקיו סימן קנ״ט). (לה) וְחָסֵר כָּשֵׁר בִּשְׁאָר יָמִים (טור). (לו) וְנִטַּל (י) פִּטְמָתוֹ אוֹ עֻקְצוֹ דִּינוֹ כְּחָסֵר, וְכָשֵׁר מִיּוֹם רִאשׁוֹן וְאֵילָךְ (רבינו ירוחם נתיב ח׳ חלק ג׳). מִיהוּ אִם נִקְּבוּהוּ עַכְבָּרִים לֹא יִטְּלֶנּוּ אַף שְׁאָר הַיָּמִים, מִשּׁוּם מָאוּס (כל בו (סי׳ עב)), (לז) עַד (יא) [יא] שֶׁיָּסִיר נִקּוּר הָעַכְבָּרִים. *אֲבָל אִם הָיָה יָבֵשׁ אוֹ מְנֻמָּר שֶׁפָּסוּל כָּל שִׁבְעָה יָמִים, אַף אִם חָתַךְ הַיְבֵשׁוּת אוֹ הַנִּמּוּר פָּסוּל כָּל שִׁבְעָה, (לח) הוֹאִיל וּבָא מִכֹּחַ פְּסוּל (הגהות אשר״י פרק לולב הגזול (סי׳ כג)). וּמֻתָּר לְכַתְּחִלָּה (לט) לְהַתְנוֹת עַל אֶתְרוֹג (מ) שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ לְיוֹם רִאשׁוֹן, וְשֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל מִמֶּנּוּ כָּל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל לֵיל שֵׁנִי

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מֵאִילָנוֹת הַמֻּרְכָּבִים סִלַּקְנוּ מֵהֶם חֲשַׁשׁ מֻרְכָּב לְגַמְרֵי וּמְבָרְכִים עֲלֵיהֶם בְּלִי פִּקְפּוּק, וְהַמִּנְהָג שֶׁבִּמְדִינוֹת אֵלּוּ שֶׁמְּבָרְכִים עֲלֵיהֶם בִּפְשִׁיטוּת וּבוֹחֲרִים בָּהֶם לְפִי שֶׁהֵם מְהֻדָּרִים בְּיוֹתֵר, הוּא נָטוּעַ לָרַבִּים וִיסוּדָתוֹ בְּהַרְרֵי קֹדֶשׁ עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן שָׁם סִימָן נ״ז מַה שֶּׁכָּתַב עוֹד בְּעִנְיָן זֶה: **ה [יא] שֶׁיָּסִיר.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּכַפּוֹת תְּמָרִים (לו:) שֶׁהֵעִיר בָּזֶה מֵהָא דְּקַיְימָא לָן בְּשֶׁמֶן שֶׁנָּפַל בּוֹ עַכְבָּר כו׳ כַּמְבֹאָר בְּאֹרַח חַיִּים סִימָן קנ״ד (סי״ב) וּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ק״ד (ס״ב), וְעַיֵּן בְּסִפְרִי שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן נ״ח וְסִימָן נ״ט בְּעִנְיָן זֶה:

בַּאֵר הֵיטֵב

(י) **פִּטְמָתוֹ.** (וּבְמַטֵּה מֹשֶׁה) [וּבְמַגִּיד מִשְׁנֶה] (פ״ח ה״ז) פּוֹסֵל כְּשֶׁנִּטַּל פִּטְמָתוֹ מִשּׁוּם הָדָר, וְלָכֵן אֵין לְהָקֵל בְּפִטְמָא. מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז): (יא) **שֶׁיָּסִיר.** עַיֵּן טַ״ז (סק״ח) שֶׁהֶעֱלָה דַּאֲפִלּוּ אִם הֵסִיר הַמָּאוּס פָּסוּל עַיֵּן שָׁם:

בֵּאוּר הֲלָכָה

הַמּוּמִין וּבֵין פְּסוּלֵי שְׁאָרֵי עִנְיָנִים שֶׁהֵם מִשּׁוּם עֲבוֹדָה זָרָה אוֹ מִפְּנֵי שֶׁאֵינָם מִינָם. וּלְפִי זֶה מַה דְּהוֹסִיף הָרַמָ״א וְיֵשׁ פּוֹסְלִין בְּגָזוּל וְכוּ׳ הוּא רַק אַדַּעַת הָרַמְבַּ״ם וְלֹא עַל בֵּית יוֹסֵף, דְּהוּא סוֹבֵר גַּם כֵּן הָכִי לְדִינָא וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק בְּסָעִיף א׳. וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ״א דְּהַמְחַבֵּר הֶעְתִּיק רַק לְשׁוֹן הָרַמְבַּ״ם לְהוֹרוֹת לְעִנְיַן כָּל הַפְּסוּלִין בֵּין אֵלּוּ שֶׁהוּא מִשּׁוּם הָדָר אוֹ מִשּׁוּם חָסֵר דְּאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אֲבָל לְעִנְיַן גֶּזֶל סָתַם בְּרֵישׁ הַסִּימָן לְהַחְמִיר, דְּכֵן כָּתַב הַגְּרָ״א בְּסוֹף דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וַחֲזָזִית עַיֵּן שָׁם: * **אֲבָל אִם הָיָה יָבֵשׁ אוֹ מְנֻמָּר וְכוּ׳ אַף אִם חָתַךְ וְכוּ׳. לְפִי מַה שֶּׁמְּבֹאָר לְעֵיל** בְּסִימָן תרמ״ח סָעִיף י״ב בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק מח) **דִּלְכֻלֵּי עָלְמָא יָבֵשׁ בְּמָקוֹם אֶחָד אֵינוֹ פּוֹסֵל שֶׁלֹּא בְּרֻבּוֹ, עַל כָּרְחָךְ דְּהָכָא מַיְירֵי שֶׁהָיָה יָבֵשׁ בְּרֻבּוֹ אוֹ שֶׁהָיָה בִּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת אוֹ בְּחָטְמוֹ וְסוֹבֵר כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים שָׁם, דְּאִי לָאו**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

טַעֲמָם דַּהֲוָה לֵיהּ מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה וְאֵינוֹ יוֹצֵא בּוֹ: (לג) **בִּשְׁאָר יָמִים.** דִּבְיוֹם הָרִאשׁוֹן לֹא מְהַנֵּי (כט) מַה דְּנִיחָא לֵהּ וְכוּ׳, דְּהָא בָּעִינַן ׳לָכֶם׳ שֶׁיְּהֵא שֶׁלּוֹ מַמָּשׁ, וְלֹא עָדִיף מִשָּׁאוּל. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תרנ״ח (סעיפים ג־ה) אֵיךְ לְהִתְנַהֵג בְּיוֹם רִאשׁוֹן: (לד) **דְּנִיחָא לֵיהּ וְכוּ׳.** כֵּיוָן דְּאֵין חֲשַׁשׁ קִלְקוּל בַּמֶּה שֶׁנּוֹטְלוֹ וּמְנַעֲנֵעַ בּוֹ, עַל כֵּן לֹא דָּמֵי זֶה לְלוֹמֵד מִסֵּפֶר חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעַת דְּאָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁחוֹשֵׁשׁ בּוֹ שֶׁלֹּא יְקַלְקְלֶנּוּ. כָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ז) שֶׁדַּוְקָא פַּעַם אַחַת מֻתָּר לִטְּלוֹ וּלְנַעְנֵעַ בּוֹ כַּהֲלָכָה, אֲבָל לְכָל שִׁבְעָה יָמִים אֶפְשָׁר דְּמַקְפִּיד וְאָסוּר, [וּמִטַּעַם זֶה נִרְאֶה לִי דְּהוּא הַדִּין (ל) שֶׁלֹּא יִתֵּן לַחֲבֵרוֹ בְּעַצְמוֹ דְּאוּלַי הוּא מַקְפִּיד עַל זֶה] וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן י״ד (ס״ק יג) שֶׁכָּתַבְתִּי דִּבְכָל גַּוְנֵי רָאוּי לִזָּהֵר כְּשֶׁבְּעָלָיו עִמּוֹ שֶׁיִּשְׁאֲלֶנּוּ, שֶׁאֵין סוֹמְכִין עַל הַחֲזָקָה בְּמָקוֹם שֶׁיְּכוֹלִין לְבָרְרוֹ בְּקַל, וְכָל שֶׁכֵּן אִם יוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁהוּא מַקְפִּיד דְּאָסוּר מִדִּינָא לִטֹּל שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ. וַאֲפִלּוּ אֵין בְּעָלָיו עִמּוֹ דַּוְקָא לִטֹּל בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, אֲבָל לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּיתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ אִיפְּכָא אָסוּר [אַחֲרוֹנִים]: (לה) **וְחָסֵר כָּשֵׁר בִּשְׁאָר הַיָּמִים.** לְכֻלֵּי עָלְמָא, דְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּאוֹרַיְתָא בִּגְבוּלִין, וּשְׁאָר הַיָּמִים דְּרַבָּנָן זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ, (לא) הִלְכָּךְ עִקַּר הַלְּקִיחָה, כְּגוֹן אַרְבָּעָה מִינִים שֶׁבַּלּוּלָב וּלְקִיחָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ (וְלֹא שֶׁיִּטֹּל אֶחָד בִּשְׁבִיל כֻּלָּם), תַּקּוּן גַּם בִּשְׁאָר יוֹמֵי כְּעֵין דְּאוֹרַיְתָא, אֲבָל בְּחָסֵר לֹא תַּקּוּן וְכֵן בְּשָׁאוּל. וּדְבָרִים שֶׁטַּעֲמָם מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ הָדָר יֵשׁ דֵּעוֹת בַּפּוֹסְקִים, דַּעַת הָרַמְבַּ״ם (שם) וְסִיעָתוֹ לְהַכְשִׁיר כְּמוֹ בְּחָסֵר, וְדַעַת הָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ ג) וְסִיעָתוֹ לְהַחְמִיר בָּזֶה דְּבָעִינַן הָדָר בְּכָל שִׁבְעָה יָמִים מִשּׁוּם הִדּוּר מִצְוָה, וְסָתַם הָרַמָ״א לְקַמֵּיהּ בָּזֶה כְּוָתַיְהוּ: (לו) **וְנִטַּל פִּטְמָתוֹ.** עַיֵּן לְעֵיל סִימָן תרמ״ח סָעִיף ז׳. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז) שֶׁהֵבִיא דְּיֵשׁ פּוֹסְקִים שֶׁסּוֹבְרִין א]דְּנִטַּל הַפִּטְמָא הוּא מִשּׁוּם הָדָר, וְהוּא מְצַדֵּד גַּם כֵּן כְּוָתַיְהוּ, וְעַל כֵּן אֵין לְהָקֵל בְּנִטַּל הַפִּטְמָא כָּל שִׁבְעָה. וּמִכָּל מָקוֹם אִם אִי אֶפְשָׁר לִמְצֹא אַחֵר יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל הַמְּקִלִּין, דִּבְלָאו הָכִי רֹב הַפּוֹסְקִים סוֹבְרִין כְּהָרַמְבַּ״ם (שם) דְּאַף אוֹתָן שֶׁפְּסוּלָן מִשּׁוּם הָדָר כָּשֵׁר בִּשְׁאָר יוֹמֵי [אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק טו)]. וּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּיוּכַל לְבָרֵךְ גַּם כֵּן, (לב) וְיֵשׁ שֶׁמְּפַקְפְּקִין לְעִנְיַן בְּרָכָה, אָכֵן אִם יִצְטָרֵף עוֹד סָפֵק בָּזֶה אִם נִטְּלָה פִּטְמָתוֹ (עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תרמ״ח סָעִיף ז׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק ל)) בְּוַדַּאי (לג) יוּכַל לְבָרֵךְ בִּשְׁאָר יוֹמֵי: (לז) **עַד שֶׁיָּסִיר וְכוּ׳.** וּלְהָכֵי מְקִילִינַן כָּאן, דְּמִדִּינָא הוּא בִּכְלָל חָסֵר, וְחָסֵר כָּשֵׁר בִּשְׁאָר יוֹמֵי, וְרַק (לד) לְכַתְּחִלָּה מַחְמְרִינַן כָּאן מִשּׁוּם דְּמָאִיס, וְעַל כֵּן (לה) כְּשֶׁהֵסִיר מָקוֹם הַמָּאוּס כָּשֵׁר. אֲבָל בִּמְנֻמָּר אוֹ יָבֵשׁ דְּמִדִּינָא פָּסוּל מִשּׁוּם הָדָר, לְהָכֵי אֵין מוֹעִיל תִּקּוּן מִשּׁוּם דְּבָא מִכֹּחַ פְּסוּל: (לח) **הוֹאִיל וּבָא מִכֹּחַ פְּסוּל.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א שֶׁמְּצַדֵּד לוֹמַר דִּלְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הַמְּחַבֵּר לְעֵיל בְּסִימָן תרמ״ח סָעִיף י״ד דְּאִם עָלְתָה בּוֹ חֲזָזִית אוֹ שֶׁהוּא מְנֻמָּר וְקִלְפוֹ אִם חוֹזֵר לְמַרְאֵה הָאֶתְרוֹג כָּשֵׁר, מוּכָח דְּפָלִיג עַל זֶה, וְכֵן מְצַדֵּד הַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״י) בְּמַסְקָנָתוֹ עַיֵּן שָׁם, וְעַל כֵּן מְצַדֵּד הַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי (ס״ק יב) דְּיֵשׁ לָדוּן לְהָקֵל בְּחָתַךְ הַיְבֵשׁוּת אוֹ הַנִּמּוּר בִּשְׁאָר יוֹמֵי, מֵאַחַר דְּסָתַם הַמְּחַבֵּר כְּדַעַת הָרַמְבַּ״ם (שם) וְסִיעָתוֹ דְּכָל הַפְּסוּלִין מִשּׁוּם מוּמִין דְּכוֹלֵל בָּזֶה בֵּין שֶׁהַפְּסוּל מִשּׁוּם חָסֵר אוֹ מִשּׁוּם הָדָר כָּשֵׁר בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי [וְכָלוּל בָּזֶה אַף יָבֵשׁ אוֹ מְנֻמָּר דְּטַעֲמָם מִשּׁוּם הָדָר] אַף בְּלֹא חָתַךְ, עַל כָּל פָּנִים אֵין לָנוּ לְהַחְמִיר בְּחָתַךְ. וּבִמְקוֹם הַדְּחָק בְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֶה. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְקַמֵּיהּ (ס״ק מט) לְעִנְיַן חֲזָזִית: (לט) **לְהַתְנוֹת עַל אֶתְרוֹג.** הַיְנוּ בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב (לו) קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: (מ) **שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ לְיוֹם רִאשׁוֹן.** דְּאֵינוֹ (לז) יָכוֹל לְהַתְנוֹת שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל מִמֶּנּוּ וְיוּכַל לֵהָנוֹת, דְּהָא יוֹם רִאשׁוֹן אִתְקְצָאֵי כֻּלּוֹ, דְּחָסֵר פָּסוּל בּוֹ, וְלָכֵן צָרִיךְ לְהַתְנוֹת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כט) וְלֹא אָמְרִינַן דְּנִיחָא לֵיהּ שֶׁיִּטֹּל חֲבֵרוֹ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחְזִיר [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ז)]: (ל) וְלֹא דָּמֵי לְמַה דִּמְבֹאָר בְּסִימָן (תרכ״ח) [תרנ״ח] סָעִיף ה׳, וְשָׁם אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה מֻתָּר לִתֵּן לַחֲבֵרוֹ וַחֲבֵרוֹ לַחֲבֵרוֹ כִּדְאִיתָא בִּגְמָרָא (מה:), שָׁם שָׁאנֵי דְּנָתְנוּ לוֹ בְּמַתָּנָה וּבִרְשׁוּתֵיהּ הוּא לְכָל דָּבָר, רַק שֶׁיְּקַיֵּם הַתְּנַאי לְהַחְזִיר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּתָלִינָן רַק מִשּׁוּם דְּנִיחָא לֵיהּ, וּבְאֹפֶן זֶה שֶׁיֵּלֵךְ מֵחֲבֵרוֹ לַחֲבֵרוֹ וַחֲבֵרוֹ לַחֲבֵרוֹ אֵין גְּבוּל לַדָּבָר וּבְוַדַּאי מָצוּי שֶׁיִּתְקַלְקֵל עַל יְדֵי זֶה הַלּוּלָב וְהָאֶתְרוֹג, וְהוּא דּוֹמֶה לְלוֹמֵד בְּסֵפֶר אֲפִלּוּ מְעַט דְּאָסוּר מִטַּעַם דְּאֵין גְּבוּל לַדָּבָר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן ק׳, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי: (לא) רֹא״שׁ (פ״ג סי׳ ג): (לב) עַיֵּן פְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יז) וּבִכּוּרֵי יַעֲקֹב (ס״ק כד): (לג) בִּכּוּרֵי יַעֲקֹב (שם): (לד) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יח) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ט). **וּמַשְׁמַע מִלָּשׁוֹן זֶה דִּבְדִיעֲבַד אִם נָטַל בְּלֹא הֲסָרַת נִקּוּר הָעַכְבָּרִים יָצָא,** דְּדַעַת רַמָ״א גַּם כֵּן כְּלִישָּׁנָא בַּתְרָא, וּמֵהַגְּרָ״א וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק טז) מַשְׁמַע דְּדַעַת רַמָ״א הוּא לְדַעַת בַּעַל הֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (סי׳ טו) דִּסְבִירָא לֵיהּ כְּלִישָּׁנָא קַמָּא, וְאַף לְדִידֵיהּ מְהַנֵּי הֲסָרָה [וְכָתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה דְּכֵן אִיתָא בְּכָלְבּוֹ (סי׳ עב) בְּהֶדְיָא], אֲבָל בְּלֹא הַסָּרָה פָּסוּל אַף דִּיעֲבַד. **וּלְדִינָא אַף דִּבְוַדַּאי צָרִיךְ לְנַקֵּר וְלַחֲזֹר וְלִטֹּל מִשּׁוּם זֶה, עַל כָּל פָּנִים לֹא יְבָרֵךְ,** דְּמַשְׁמַע מִדַּעַת הַגְּרָ״א דְּמַסְכִּים לְלִישָּׁנָא בַּתְרָא דְּכֵן פָּסְקוּ רֹב הַפּוֹסְקִים: (לה) וְלֹא הֶעְתַּקְתִּי דַּעַת הַטַּ״ז (סק״ח) דְּחוֹלֵק עַל רַמָ״א וּמַחְמִיר אַף בַּהֲסָרָה, מִשּׁוּם דְּמָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְהַגְּרָ״א פְּלִיגִי עָלָיו: (לו) דִּלְאַחַר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְהַתְנוֹת, דְּכֵיוָן דְּאִיתְקְצָאֵי לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת רִאשׁוֹן וּבְלֹא שׁוּם תְּנַאי שׁוּב אִיתְקְצָאֵי לְכָל יְמֵי הַחַג וְכַנַּ״ל בְּסִימָן תרל״ח סָעִיף ב׳ בְּהַגָּ״הּ, אֲבָל כְּשֶׁהִתְנָה בְּפֵרוּשׁ שׁוּב אֵינוֹ נִמְשָׁךְ שְׁאָרֵי יָמִים לְיוֹם רִאשׁוֹן: (לז) **מָגֵן אַבְרָהָם** (ס״ק יט). **וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאֵין כַּוָּנַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁיֹּאמַר אֲנִי מַתְנֶה שֶׁיִּהְיֶה כֻּלּוֹ לְיוֹם רִאשׁוֹן, דְּאֵין צָרִיךְ לָזֶה, דְּדֵי שֶׁיֹּאמַר אֵינִי בּוֹדֵל מִמֶּנּוּ מִבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל לֵיל שֵׁנִי וָאֵילָךְ, אֶלָּא כַּוָּנַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְהַזְהִיר שֶׁלֹּא יִטְעֶה לוֹמַר שֶׁאֵינִי בּוֹדֵל מִמֶּנּוּ כָּל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת** כְּמוֹ בְּסִימָן תרל״ח (ס״ב) לְעִנְיַן נוֹי סֻכָּה, **דְּהָא עַל כָּרְחָךְ צָרִיךְ לִבְדֹּל מִמֶּנּוּ וְלֹא לְחַסֵּר מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ מַשֶּׁהוּ, דְּחָסֵר פָּסוּל בּוֹ,** וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרַ״ז (ס״כ):

ליקוטי דברי הרב: א] וכן פסק בשו״ע הרב (סי״ז).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת לוּלָב סִימָן תרמט

וְאֵילָךְ, (מא) וּמֻתָּר אָז לְכַתְּחִלָּה (מב) לֶאֱכל מִמֶּנּוּ מִיּוֹם שֵׁנִי וְאֵילָךְ, וְלָצֵאת יְדֵי מִצְוָה עִם (מג) הַנִּשְׁאָר (ב"י (ד"ס ומ"ס רמינו ופפילו) בשם הרא"ש (פ"ג סי' כג)), אֶלָּא שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בְּתִנְאִים, כְּדִלְעֵיל בְּסוֹף סִימָן תרל"ח בְּהַגָּ"ה. לוְהַפְּסוּל (מד) שֶׁהוּא מְשׁוּם עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, אוֹ מִפְּנֵי (מה) שֶׁאוֹתוֹ אֶתְרוֹג אָסוּר בַּאֲכִילָה, אוֹ מִפְּנֵי (מו) שֶׁאֵינָם מִינָם, אוֹ שֶׁהֵם (מז) חֲסֵרִים הַשְׁעוּר, בֵּין בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בֵּין בְּשְׁאָר יָמִים, פָּסוּל. (מח) (וַחֲזָזִית (יג) [יב] פּוֹסֶלֶת (מט) כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים) (רבינו ירוחם נתיב ח' חלק ג' ור"ן פ' לולב הגזול (ח: ד"ס סע"ב)). מוְהָעוֹשִׂים שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים, * פְּסוּלֵי רִאשׁוֹן נוֹטְלִין בַּשֵּׁנִי, אֲבָל בָּרוּכֵי (נ) לָא מְבָרְכִינַן. (וְאִם יֵשׁ לַחֲבֵרוֹ לוּלָב וְאֶתְרוֹג כָּשֵׁר, (נא) יְבָרֵךְ עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ, (יג) מִדַּעְתּוֹ) (דעת עצמו): ו (נב) נבְּשָׁעַת הַדְּחָק, שֶׁאֵין נִמְצָא כָּשֵׁר,

בַּאֵר הֵיטֵב

(יב) **פּוֹסֶלֶת.** הֵטֵ"ז (סק"ט) כָּתַב לְהַלָּכָה לְהָקֵל בְּחֲזָזִית בְּשְׁאָר יָמִים עַיֵּן שָׁם:
(יג) **מִדַּעְתּוֹ.** פֵּרוּשׁ שֶׁיִּתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה בְּעִנְיַן דְּמֻהֲנֵי אֲפִלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֲבָל שְׁלָא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁאֵינוֹ בּוֹדֵל מִמֶּנּוּ (לח) מִבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל לֵיל שֵׁנִי וְאֵילָךְ:
(מא) **וּמֻתָּר אָז לְכַתְּחִלָּה.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאִי לֹא הָתְנָה אֵינוֹ רַשַּׁאי לֶאֱכל מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ בְּכָל יְמֵי הֶחָג, כְּיָון דְּאִתְקְצָאֵי בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל יוֹם רִאשׁוֹן. וְאִם הִפְרִישׁ לְכַתְּחִלָּה לְיוֹם שֵׁנִי, דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יט) בְּשֵׁם הָרַא"ש (פ"ג סי' כג) דְּמֻתָּר לֶאֱכל אֲפִלּוּ בְּלֹא תְּנָאי, רַק שֶׁיַּשְׁאִיר הַשִּׁעוּר הָרָאוּי לְאֶתְרוֹג, דְּלֹא אָמְרִינַן אִתְקְצָאֵי רַק הַשִּׁעוּר הָרָאוּי לְאֶתְרוֹג וְלֹא יוֹתֵר. (לט) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ הִפְרִישׁ לְיוֹם שֵׁנִי אָמְרִינַן דְּאִתְקְצָאֵי כָּל הָאֶתְרוֹג וְאָסוּר לֶאֱכל מִמֶּנּוּ, אִם לֹא שֶׁהִתְנָה מִתְּחִלָּה. וְכֵן הַסְּכִים הַגְּרָ"א בְּבֵאוּרוֹ: **(מב) לֶאֱכל מִמֶּנּוּ וְכוּ' וְלָצֵאת וְכוּ'.** פֵּרוּשׁ לֶאֱכל (מ) בְּיוֹם שֵׁנִי וְלָצֵאת בּוֹ בְּיוֹם שְׁלִישִׁי, דְּהָא אָסוּר לֶאֱכל קֹדֶם נְטִילָה, כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן תרנ"ב (ס"ב): **(מג) הַנִּשְׁאָר.** כָּתַב הָרַ"ן (יח.) דְּוַקָא בְּנִשְׁתַּיֵּר רֻבּוֹ דִּשְׁמוֹ עָלָיו, הָא לָאו הָכִי לָאו אֶתְרוֹג מִקְרֵי, וְאֶתְרוֹג אָמַר רַחֲמָנָא וְלֹא חֲצִי אֶתְרוֹג. אֲבָל בִּפְסָקֵי מַהֲרַא"י (תרומת הדשן ח"ב סי' נב) מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ לֹא נִשְׁאָר בּוֹ אֶלָּא מְעוּטוֹ סָגֵי בְּיוֹם שֵׁנִי [דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ו)], וּבְלִבְד שֶׁיִּהֶא נִשְׁאָר שִׁעוּר בֵּיצָה, כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן תרמ"ח. וְעַיֵּן בְּבֵ"ח (ס"ג): **(מד) שֶׁהוּא מְשׁוּם עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים.** כְּגוֹן בַּאֲשֵׁרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף ג', עַיֵּן שָׁם הַטַּעַם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יט): **(מה) שֶׁאוֹתוֹ אֶתְרוֹג אָסוּר בַּאֲכִילָה.** מְשַׁמַּע אַף עַל פִּי שֶׁמֻּתָּר בַּהֲנָאָה כְּגוֹן שֶׁל טֶבֶל, כְּיָון דְּאָסוּר כָּל שִׁבְעָה, וְכָל שֶׁכֵּן (מג) אֶתְרוֹג שֶׁל עֲרֵלָה וְשֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה דְּעוֹמְדִים לְשָׂרֵפָה דְּפָסוּל כָּל שִׁבְעָה. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסוֹף סִימָן תרל"ח (מד) כָּשֵׁר אֲפִלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן. אֶתְרוֹג שֶׁל דְּמַאי (מה) כָּשֵׁר. וְאֶתְרוֹג (מו) שֶׁנֶּאֱסַר מֵחֲמַת בְּלִיעַת אָסוּר (מז) כְּגוֹן שֶׁנָּפַל מִקְצָתוֹ לְתוֹךְ חֵלֶב רוֹתְחַ (מח) יֵשׁ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לָצֵאת בּוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אֲבָל בְּשְׁאָר הַיָּמִים יֵשׁ לְהָקֵל, כְּיָון שֶׁאֵין אָסוּרוֹ מֻחְמָת עַצְמוֹ: **(מו) שֶׁאֵינָם מִינָם.** כְּגוֹן (מט) הֲדַס שׁוֹטֶה בְּסִימָן תרמ"ו (ס"ג), וְצַפְצָפָה בְּסִימָן תרמ"ז (ס"א), (נ) וְאֶתְרוֹג הַמְּרֻכָּב:
(מז) **חֲסֵרִים הַשִּׁעוּר.** דְּאַף דִּמְבֹאָר לְעֵיל דְּחָסֵר כָּשֵׁר בְּשְׁאָר יוֹמֵי, מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ (נא) שִׁיּשָׁאֵר בְּכָל אֶחָד כְּשִׁעוּרוֹ: **(מח) וַחֲזָזִית פּוֹסֶלֶת וְכוּ'.** וְהוּ (נב) רַק לְדַעַת הַמַּחְמִירִים בְּהֶדֶר כָּל שִׁבְעָה, אֲבָל לְדַעַת הַמַּחֲבֵר שֶׁהֶעְתִּיק לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, גַּם בְּהֶדֶר אֵינוֹ פּוֹסֵל אֶלָּא בְּיוֹם רִאשׁוֹן בִּלְבַד, וַהֲוָה לֵיהּ לְכִתּוֹב בִּלְשׁוֹן יֵשׁ אוֹמְרִים', אֶלָּא שֶׁכֵּן דַּרְכּוֹ בְּכָמָּה מְקוֹמוֹת. וְכֵן מַה שֶּׁכָּתַב בַּהַגָּ"ה לְמַעְלָה אֲבָל יָבֵשׁ וּמְנֻמָּר אֵינוֹ פָּסוּל כָּל שִׁבְעָה, הוּא גַּם כֵּן אָזִיל לְשִׁיטָתוֹ שֶׁמַּחְמִיר בְּהֶדֶר כָּל שִׁבְעָה. אֲבָל לְדַעַת הַמְּחַבֵּר שֶׁהֶעְתִּיק לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, גַּם בְּיָבֵשׁ וּמְנֻמָּר אֵינוֹ פָּסוּל אֶלָּא בְּיוֹם רִאשׁוֹן בִּלְבַד: **(מט) כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים.** וּבְשִׁבְעַת (נג) הַדְּחָק יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל בַּחֲזָזִית בְּשְׁאָר יָמִים, כְּיָון דִּבְשְׁאָר יָמִים אֵין חִיּוּב נְטִילָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן: **(נ) לָא מְבָרְכִינַן.** דְּיֵשׁ דֵּעוֹת בַּפּוֹסְקִים דְּכֵיוָן דְּאָנוּ עוֹשִׂין מִשּׁוּם סְפֵקָא דְּיוֹמֵי אֶפְשָׁר דְּדִינוֹ כָּרִאשׁוֹן, אוֹ דְּכֵיוָן דְּאָנוּ בְּקִיאִין בְּקְבִיעָא דְּיַרְחָא דִּינוֹ כִּשְׁאָר יָמִים, לָכֵן נוֹטְלִין (נד) בִּדְלֵילֵיכָּא אַחֵר וְלֹא מְבָרְכִינַן. וְאַף דִּבְדְלֵילֵיכָּא אַחֵר גַּם בְּיוֹם רִאשׁוֹן נוֹטְלִין וְלֹא מְבָרְכִין כְּמֹבְאָר לְקַמָּיהּ בְּסָעִיף ו', (נה) שָׁם מַיְרֵי בִּדְלֵילֵיכָּא אַחֵר כְּלָל, וְכָאן מַיְרֵי שֶׁיֵּשׁ בִּנְמְצָא עַל יְדֵי טָרַח, וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּכַשֵּׁנִי אֵין צָרִיךְ לְטָרַח:
(נא) **יְבָרֵךְ עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ מִדַּעְתּוֹ.** פֵּרוּשׁ יִתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה בְּעִנְיַן דְּמֻהֲנֵי אֲפִלּוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, אֲבָל שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לְעֵיל דְּמֻתָּר דְּנִיחָא לֵיהּ לְאֵינִישׁ לְמֶעְבַּד מִצְוָה בְּמְמוֹנֵהּ, מִכָּל מָקוֹם לֹא עָדִיף מִשֶּׁאוּל, וּפְסוּל בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, וְגַם בַּשֵּׁנִי מִסְפֵּק, וְעַל כֵּן יִתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה וְלֹא בְּתוֹרַת שְׁאֵלָה. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כג) בְּשֵׁם הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה (אות ז) דְּאַחַר כָּךְ יִטֹּל אֶת זֶה. (נ) וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁקִּבֵּל בְּמַתָּנָה יָבֵרֵךְ, וְאַחַר כָּךְ יִטֹּל שֶׁלּוֹ לְהַלֵּל וְהוֹשַׁעְנָא: ו **(נב) בְּשָׁעַת הַדְּחָק וְכוּ'.** וְלֹא מִקְרֵי שָׁעַת הַדְּחָק אֶלָּא אִם כֵּן אֵין בְּכָל הָעִיר אַרְבָּעָה מִינִים כְּשֵׁרִים. (נא) אֲבָל אִם יֵשׁ לַחֲבֵרוֹ, אַף שֶׁהוּא לֹא יָכוֹל לִמְצֹא, לֹא מִקְרֵי זֶה שָׁעַת הַדְּחָק, אֶלָּא צָרִיךְ לִטְרֹחַ וּלְבָרֵךְ עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ אִם יִתֵּן לוֹ,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

[יב] פּוֹסֶלֶת. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב וְעַיֵּן מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד) בְּשֵׁם מַטֵּה יְהוּדָה (סק"ג) שֶׁהִקְשָׁה דַּהֲוָה לֵיהּ לְרַמ"א לִכְתֹּב וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּחֲזָזִית כו' דְּלְהַמְחַבֵּר כְּשֵׁר בְּשְׁאָר יָמִים, וְכֵן

בֵּאוּר הֲלָכָה

הִכִּי כָּשֵׁר אַף בְּלֹא חָתַךְ וְגַם בְּיוֹם רִאשׁוֹן:

*** פְּסוּלֵי רִאשׁוֹן נוֹטְלִין בַּשֵּׁנִי אֲבָל בָּרוּכֵי וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין בְּשְׁאוּל בְּשֵׁנִי אֵין לְבָרֵךְ עָלָיו** [אֲלִיָּה רַבָּה וּפְרִי מְגַדִּים בְּסִימָן תרנ"ח (אליה רבה סק"י, פרי מגדים א"א סק"ח), וְכֵן כָּתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף (שם סק"ו), וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרַמ"א לְקַמָּה, וְכֵן מוּכָח בְּרַבֵּנוּ יְרֻחָם (נתיב ח ח"ג) וּבְכָל בּוֹ (סי' עב), **וְהָעוֹלָם אֵין נִזְהָרִין בָּזֶה.** בְּכוּרֵי יַעֲקֹב (סק"ל לג)]:

עון והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah